

कै. गुणवंत विठ्ठल दामोदरकर

प्रवृत्तान्त

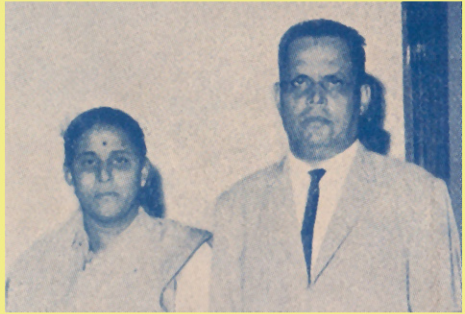
संपादन - गुं.फ. आजगांवकर

इन्स्टिट्यूट ऑफ कॉस्ट अँड वर्कस् अकॉउन्टन्सच्या तृतीय वार्षिक
सम्मेलनात अध्यक्षीय भाषण करताना श्री. जी. व्ही. दामोदकर

पति-पत्नी

कै. गुणवंतराव आपल्या पत्नीसह

पिता-पुत्र

प्रा. उत्तम दामोदकर फुलब्राइट् स्कॉलर
म्हणून अमेरिकेस जाण्यास निघाल्या-
वेळी घेतलेले हे छायाचित्र !

गुणवंतराव व उत्तम

श्रद्धांजलि

कै. गुणवंत विठ्ठल दामोदरकर

A. I. C. W. A.

जन्म

२९ फेब्रुवारी
१९१२

मृत्यु

२६ जुलै
१९७२

अध्यक्ष

वेस्टर्न इंडिया रीजनल कौन्सिल ऑफ दि इन्स्टिट्यूट ऑफ कॉस्ट अँड वर्क्स
अकाऊन्टन्टस् ऑफ इंडिया

यांना वाहिलेली भावनांजलि

मुंबई

७ ऑगस्ट १९७२

G. V. DABHOLKAR

Born on 29-2-1912

(Kelus, Dist. Ratnagiri)

Died on 26-7-72 (Bombay)

1. Associate Member of the Institute of Cost & Works Accountants of India.
2. Consultant in:-
  - i) Costs and Profitability,
  - ii) Taxation,
  - iii) Finance
3. Conjoint Cost Auditor.
4. Retainer to a few leading concerns.
5. Ex-Director of West Coast Agro-Industries Ltd.
6. Designed and installed Costing Systems.
7. Prepared Capital project Reports for Public Limited Companies.
8. Delivered Lectures on Finance and Costing.
9. Ex-Chief Accountant of the India United Mills Ltd.
10. Ex-Secretary and Chief Accountant of Firth Sterling Steel Company of India Ltd.

Following are some of the concerns with which he was associated either as a Consultant or Auditor, directly or with his colleague, Shri B. L. Tholiya :

M/s Tukaram Laxman Desai, Bombay-2.

Blue Star Ltd.

Engineering Products Ltd.

Hind Cycles Ltd.

Malleable Iron & Steel Co., Pvt. Ltd.

Moolgaonkar Engineering Works & Porging Pvt. Ltd.

New Oriental Silk Mills Pvt. Ltd.

Dhootpapeshwar Industries Ltd.

Paper Mill Plant & Machinery Manufacturers Ltd.

Ruhr Chemicals.

Shri Digvijay Cement Co., Ltd.

Publisher : G. M. DABHOLKAR, 6/8. Burrows X Lane, Thakurwar. Bombay-2.

Editor : G. F. AJGAONKAR, Bhai Jeevanji Lane, Thakurwar, Bombay-2.

Printing : Prop. S. G. GODE, National Printing Bureau,
352/54 Girgaum Road, Bombay-2.

Date of Publication : 7th August 1972.

श्रद्धांजलि

—गुं. फ. आजगांवकर

गुणवंत दामोलकर यांच्या आकस्मिक निधनानें एक स्वयंप्रकाशित, विजेप्रमाणे दैदिप्यमान, कर्तव्यगारीनें रसरसलेलें; निस्पृह, निःश्वपाती, निर्भेळ, निर्व्यसनी असें जीवन दृष्टिआड झालें. ते आजन्म उत्तम विद्यार्थी होते, उत्तम मार्गदर्शक होते, उत्तम लेखक होते, उत्तम वक्ते होते इंग्रजी भाषेवरील त्यांचे प्रभुत्व तर असामान्य होतें.

म्युनिसिपालटीच्या दिव्याखालीं रात्री अभ्यास व सकाळीं नोकरी अशा क्रमानें त्यांनी सुरवातीची वाटचाल केली एकलव्याप्रमाणे एकनिष्ठेनें त्यांनी विद्यार्जन केले ते स्वतःच स्वतःचे गुरू होते आपल्या विद्येबद्दल, ज्ञानाबद्दल त्यांना जबर आत्मविश्वास होता. व्यक्तिपेशां ते संस्था श्रेष्ठ मानित. अनेक अस्थिर संस्थांना सुस्थिर करण्याचें श्रेय त्यांनी मिळविले आहे. ते अनेक संस्थांचे पदाधिकारी, सल्लागार आणि आश्रयदाते होते. आपलें कर्तव्य पार पाडण्यास ते कधीच कुचराई करत नसत. ते अत्यंत निर्भय वृत्तीचे होते. त्यांचा सर्वानाच एक प्रकारचा दसरा वाटे. त्यांनी स्वतःला सुद्धा कडकशिस्तीने बंदिस्त केले होते.

कै. गुणवंत दामोलकर

मेसर्स तुकाराम लक्ष्मण देसाई या संस्थेचे ते बरीच वर्षे अगदीं निधनापर्यंत सल्लागार होते. ते स्वतःला संस्थेचे एक विश्वस्तच समजत. दैनंदिन कारभाराला त्यांनी एक वळण लाऊन दिलें. अनेक प्रकारच्या प्रसंगात संस्थेला बहुमोल मदत केली. संस्थेचा आर्थिक पाया सुस्थिर असल्याखेरीज संस्थेची भरमराट करणे कोणालाहि शक्य नाही असा त्यांचा विश्वास होता. काहीं कष्ट न करतां फुकटखाऊ वृत्तीने वागणाऱ्या लोकांबद्दल त्यांना तिरस्कार वाटे. भरपूर काम करा आणि भरपूर पगार घ्या असे त्यांचे ठोक सांगणे असे.

पहाटे ४ वाजेपर्यंत त्यांच वाचन व लेखन चाले. नंतर दोन तास विश्रांति घेत. सकाळ संध्याकाळ डोक्याला तेलचें मालीश करीत. ते घरी अगदी साधे रहात. घरी रेडिओ ठेवला नव्हता. पुष्कळदा मुलांचा अभ्यास करून घेताना आढळत. कुण्याची घोंगडी पांघरावयास घेऊन खाली जमिनीवरच अंथरुणावर शोपत. नियमित व्यायाम करीत. धुम्रपान करीत नसत. तेलकट व तळलेले पदार्थ खात नसत. मुलांच्या अभ्यासाकडे लक्ष द्या म्हणून नेहमी बजावीत. कडक शिस्त. घरीं सर्वांना धाक होता. प्रेम मनात ठेवायचे. त्याचे बाहेर प्रदर्शन नाही. पैशाची त्यांना हाव नसे पण कामाचा मोबदला मिळवा याबद्दल दक्षता असे. मराठीतील प्रख्यात चरित्रकार श्री. पु. बा. कुळकर्णी, कोकण रेल्वेकतें कै. अ. व. वालावलकर हे त्यांच्या बिन्हाडासमोर रहात. त्यांचा आदर्श समोर ठेऊन मी अभ्यास करतो असें ते वारंवार म्हणत. आपल्या मुलांनी खूप शिकावे अशी त्यांची इच्छा होती. त्यांचा थोरला मुलगा उत्तम हल्लीं अमेरिकेस आहे. बी. कॉम्. व एम्. कॉम्. या परीक्षांत तो पहिला आला होता. फुलब्राईट स्कॉलरशिप मिळवून तो पुढें अमेरिकेस गेला. ह्या मुलाने माझ्या श्रमाचें चीज केलें असें त्यांना वाटे. गगनाला गवसणी घालणाऱ्या त्यांच्या महत्वाकांक्षा होत्या. त्यांची भरारी गरुडाची होती. सिंहाच्या गुहेंत जाऊन त्याची आयाळ हाती घेण्यावेढे ते पराक्रमी होते. कोणालाहि न पेलणारे काम स्वतःच्या शिरावर घेऊन तें लीलया पार पाडीन अशी त्यांची प्रवृत्ती होती. त्यांचे जीवन परप्रकाशीत नव्हते. दोन पब्लिक लिमिटेड कंपन्यांचे ते संस्थापक होते. एक फर्थ स्टर्लिंग स्टील कं. प्रा. लि. व दुसरी वेस्टकोस्ट ऑग्रीइंडस्ट्रीज लि. ह्या दोन्ही कंपन्यांचे तेच जन्मदाते. कोकणांत उद्योगधंद्यांचे जाळे करण्याचे त्यांचे मनोरथ होते. पैसा नको पण स्वतःला वाहून घेणारे कर्तव्यगार तरुण द्या असे सांगत. याच गोष्टीची तर खरी वाण आहे. ते कमालीचे मातृभक्त होते. दत्तदर्शनाला जाणे हा त्यांचा नियम होता.

वेंगुल्याहून आठ मैलांवर असलेला केळूस हा त्यांचा गांव. ह्या गावाच्या विकासाचें त्यांचें एक स्वप्न होतें जीवन हेच एक स्वप्न आहे. थोर पुरुषांची स्मृति अमर असते. Great man never die असें कोणा एका लेखकानें म्हटलें आहे. त्याची आठवण या प्रसंगी प्रकर्षाने होते.

असा मित्र वेगळा

असा नेता वेगळा

असा मार्गदर्शक वेगळा

त्यांच्या स्मृतीस साश्रु नयनांनीं अनंत प्रणाम !!

PROFILE

Heading the Western India Regional Council of the Institute of Cost and Works Accountants of India which represents the States of Maharashtra, Gujarat, Madhya Pradesh, Diu, Daman and Goa, as Chairman is Mr. Gunwantrao V. Dabholker, doughty, and a man of grit.

It is a pity that so little of the potential of cost audit has been applied to industry, said Mr. Dabholkar. What is lacking, he adds, is the compulsion of a procedure to examine profitability and propriety of expenditure. Limiting the cost audit to just one year by Government, in cases where it has initiated it, ill-serves the economy. The report submitted by the cost auditor can therefore at best be a guideline on paper for the working of the unit concerned with no real sanction as to its implementation. The impact that the profession can make, therefore, would be of an advisory nature, with no compulsion of follow-up, he explains.

Mr. Dabholker feels that the real benefits of cost audit are gradually being realised by industry and the government, the latter planning to create panels from which cost auditors would be selected. However, the move to forge an integration between chartered and cost accountants threatens to dissolve the identity and essential character of the latter class in the overwhelming numbers and well-entrenched practices of the former whose vested interests would inhibit cost accounting.

The advantages of the blending of accounting and technical skills in cost accountants by virtue of their experience on the shop floor as a part of their course in the discipline and, therefore their findings, are by contrast more comprehensive and revealing, he said.

A self-made man Mr. Dabholker, a product of night school, and a votary of learning and earning in manhood, took up free-lancing and launched a relentless movement for morning, evening and night colleges in Bombay. Years after matriculation, he joined Maharshi Dayanand night College, missed his degree but bagged all the diplomas open to him. He started from scratch in a textile mill and resigned as Chief accountant of the biggest group of textile mill in India to

become Secretary and Chief Accountant of High Speed Steel undertaking, with American collaboration. While a white collar officer during the day, he worked at night with blue trousers on, in a lathe factory to get a modicum of engineering for his I. C. W. A.

A founder director of the first public limited company in the Ratnagiri District, he visualises vast potential for industrial growth in Maharashtra, Government restraints notwithstanding.

Mr. Dabholker who has been in the profession of cost accountancy for 15 years past, is an industrial consultant in management. He has undertaken various profitability studies including those on steel, textiles and ceramics. No mill need make losses in the textile industry if proper costing is followed, he asserts. Just as water finds its own level, scientific management will have its rightful place, he says, wistfully.

—INDUSTRIAL TIMES, Jan. 10, 1972

—गुणवंतरावांचे हस्ताक्षर—

अपमानांना अंतःपुराणां

जिहुनी मळ्या ज्याच्या मना

अशाही बसुनी पिकल्या पानां

अंतर काळजी ! आंखवे येती मळकने !

— भायरेक —

दुःखेण खने वराः

The rich grinds the law, the law grinds the poor.

— संदीप संकराच्या रुपाने येत असले

— ध्येयत्रा द्यास लागला की शक्राचा भास करत नाही

The superiority of some men is merely local — they are great because their associates are little

— Johnson.

SCIENTIFIC COSTING THE NEED OF THE HOUR

— G. V. DABHOLKAR

COSTING as a management tool is, by and large, conspicuously absent in most textile mills. It is the second biggest employer in India. It has received scant attention so far. The modern management methods receive fulsome praise on the platform and are forgotten in practice. Way back in 1935, Bombay had 85 mills. Today, we have 63. Of the sixty-three, only nine mills are making reasonable profits, 16 are on the margin and 38 have gone red. Every year, crores of rupees are running down the drain of the sick mills taken over by the Government. The mills are progressively grinding to a halt.

Has anyone paused to think, seriously and objectively, as to why these mills are sinking?

We have Reports after Reports of learned Committees. They all trace the causes largely to economic conditions and suggest modernisation as the panacea for all the ills of the mills. The latest on the shelf is the Kogekar Committee's Report. It does not so much as make a mention as to the necessity of scientific costing as a concurrent remedy.

What goes under the name of Costing in the mills, in general, has never been result-oriented, the popular belief being that sales prices are independent of costs. The technical efficiency reports and the financial results are never linked and reconciled. Financial accounting does not provide for accounting of costs by products, operations, processes, departments, idle capacities and inefficiencies. One result is

that the competence and efficiency of the technical personnel does not receive due recognition. Within the mills, there is lack of co-ordination between the technical and administrative wings.

On the other hand, the costing personnel feel self-satisfied with the age-old rule-of-thumb methods. Approximation is their standard. They strike an attitude of distance from the rest of the staff. Further, among the personnel of the costing department itself, jealousy prevails.

The departmental head believes in keeping confidential even from his assistants.

There is an innate resistance, as it were, to costing from different levels of the staff within the organisation of the mills. They are simply unenthusiastic about any system of scientific costing. This hidebound politics is one of the ills of the mills. Very few mills have qualified Cost Accountants on their staff. Where they are, they are generally passive, probably for fear of losing their jobs.

There should be at least a large measure of understanding between the technical personnel and the costing personnel. It is highly necessary. It can be brought about only by the top management taking an active interest in costing. But, there is the rub !

The cost accountant should be enabled to have a broad compass of all the factors that affect costs and therefore the profitability. What are the factors ? I may briefly touch upon some of them. Properties of cottons, their staple lengths, proportions of mixings, trash content from the Shirley analyser, counts spun and that can be spun out of cottons, losses by stages up to the spindle point of each of the cottons and counts should be on the finger tips of the textile cost accountant.

Blow Room treatments differ from one cotton to another. The different systems of drafting, elimination of the fly frames, partially or wholly, the conventional sequences using 3 passages, double feedings, single feeding, 4 roller of A-500 or top arm drafting systems, will produce different costs for identical counts.

Production planning, programming, balancing, its frequency in revision, recording of production of hank indicators, actual and expected, shift-wise, are matters which should not only engage but excite the

interest of the cost accountant. Winding warping, sizing, drawing-in, beaming are cost centres which have remained unexplored for huge economies. Processing costs perhaps offer a more challenging field for study. Bleaching, dyeing, printing, finishing are only descriptions for the layman. We ought to know much more. There is no universal recipe for any of these processes. For one cloth there can be more than one recipe in each of the wet processes. A reappraisal and revision of the existing recipe will mean a saving of lakhs of rupees and enhancement of competitive capacity.

Defects from blow-room to weaving have all to be covered by the processor. While he covers the defects in the cloth for the customer, the cost accountant must uncover the costs of such defects for the employers. An accurate cost system will form the basis for pricing policies.

Even in full white Bleaching, the different systems like the Rope Keer, the 'J' Box, Open width 2 stages Pad Roll, 3 Stages Vaporloc, can cause wide disparities in costs. The Vaporloc system occupies only 1/4 th of the space required for Rope Kier bleaching. Dyeing and Printing with processes galore, manual and automatic, must receive meticulous care in costing

Production and waste vary from machine to machine in the same mill. The cost accountant must know the wherefores of these variations for his mill. Sized warp waste, unsized warp waste, rejections, seconds, fents—with causes traceable to responsibility, are not properly costed in the absence of adequate records. Without there being any defect in the finish of the cloth, fents can result from tape length being shorter than required for the table print.

Scientific analyses and synthesis of the impact of all these factors in costs from day-to-day calls for competent handling. Seminars, symposia, study circles, must be organised to heighten that competence.

काही कवने—

(बाणिज्य व्यवसायात तज्ञ असूनही गुणवंतरावांचा साहित्यिक व्यासंग दांडगाच होता. प्रसंगोचित अनेक कवने त्यांनी रचली त्यापैकी काही चरण.)

...हिंदुस्थान सुवर्णभूमि म्हणुनी होते कवी गात ते ।
गाण्याचे परि सूर मात्र दबले गेले गळ्यामाजि ते ।
प्रगतीतें पदबंध आजवरि, कीं होती पराधीनता ।
आतां पालटला मनु, प्रभुकुपें, कुर्यात् सदा मंगलम् ॥ ३ ॥

स्वातंत्र्या मिळवोनि देश अपुला आतां विराजे महा ।
कर्तृत्वा करण्या उमाप युवकां येती सुसंधी पहा ।
साधाया बल-बुद्धि-रूप अवघें वासे द्रयांभीतरीं ।
देवो आयुबला महेश, विनती, कुर्यात् सदा मंगलम् ॥ ४ ॥

येतां नील नभांत चंद्र, पसरे चोहींकडे रम्यता ।
तेवीं हो चिरकाल हीं उभयतां लोकांसही-न स्वतः ।
कौटुंबीक सुधर्म पालुनि, समाजातें बना भूषण ।
संसारिं रत, हिंदु धर्म शिकवी, कुर्यात् सदा मंगलम् ॥ ५ ॥

—गुणवंत विठ्ठल दामोदकर

यशवंत-गीत

(चाल-भूपति खरे ते)

[थोर देशभक्त कै. यशवंत कृष्ण ऊर्फ दादासाहेब पस्लेकर यांच्याच प्रेरणेने व साहाय्याने केलूस गावी ' नवभारत विद्यालय ' या मराठी शाळेची भव्य आणि सुसज्ज वास्तु उभी राहिली. त्या वास्तूच्या उद्घाटन प्रसंगी श्री. गुणवंतराव यांनी त्यांच्यावर लिहिलेले हे गौरव गीत]

अजि सुवर्णदिन हा उगवे केलूस-ग्रामी ।
सुस्वागत करि तव " यशवंता " निजभूमी ॥
नित स्वजन हिताचे ध्येय ठेउनी पुढती ।
श्रम कितीक घेसी त्याची ना कधि गणती ॥

एकदा अंगिकारी जे । सत्वर ।
झडुनिया पूर्ण करण्याते । आतुर ।
कधि उसंत नाहि जिवाला । घडिभर ।

बहु कष्ट कराया होस जयाला भारी ।
" यशवंता " सदा चारित्र्य धवल हितकारी ॥ १ ॥

नवभारत विद्यालय ज्याने बांधिल्ले ।
श्रम काय करू शके निजवृत्तीने दाविले ॥
ही अपूर्व घटना थक करि सुजनांना ।
ना नवल न साहे मत्कुण सम जे त्यांना ! ॥

लाभली देशभक्तीची श्रेष्ठता
किमपि ना अहंता ज्याते देखतां
शांतिदूत गांधींचा तू निरखितां

स्तुति अथवा निंदा करोत कुणि कांहीही
केलूस परि तुझे सदैव उपकृत राही ॥ २ ॥

हे दीन भिकारी खेडे वाटे लोकां ।
परि सुपुत्र त्यांचे दिपविति ते जन नेत्रां ।
निपजती क्वचित् त्यामधुनी माणिक मोती ।
धिक तया ! तरी टाकितो अपेक्षा-माता ॥

निरपेक्ष, कार्यरत, हानी सोसुनी ।
आदर्श जीवना दावी, पाहुनी ।

" हो उदंड आयुर्बलाने, प्रतिदिनीं ।

तव कीर्ति दिगंती मरुतापरि पसरवी
प्रार्थना हीच-आणि गुणवंते ती गावी ॥ ३ ॥

VOTE OF THANKS PROPOSED BY

Shri G. V. Dabholker

Chairman, Western India Regional Council

(A SPEECH THAT EXERTED ENTHUSIASTIC OVATION)

Mr. President and Friends,

I have now an obligation of service, to you. We have listened to what I consider as momentous thoughts from the speech of Shri Madan Mohan Mangaldas who presents the personality of an adonis. May I say, that he finished his speech before we were all wishing for a little more from him.

I do not want to claim that we anticipated his suggestions. But it is nevertheless a welcome coincidence that we are deliberating on a vital topic of his interest at a conference fixed for the 2nd July next. The subject is "The Consumer and the Costs. Of the learned intellectuals invited to grapple with the problem, one will be from the Consumer Guidance Society, another will present the producers dilemma and a Cost Accountant will participate as the third man in this triangular contest. I extend my invitation to Shri Mangaldas to spare a little of his time for the conference. His contribution will be greatly valuable, as he is a producer, seller and a consumer footing the bills of costs, everywhere.

The Awarding of Prizes is itself a sacred ceremony looked forward to as much by the Alma Mater as by the Almini, alike. That it was solemnised by Shri Mangaldas, lends colour to the auspicious event highlighted by an esoteric address of an eminent industrialist whom we were fortunate to have amidst us as the Chief Guest Honours, today.

To us of the Western India Region of the Institute of Cost & Works Accountants of India, it is an eventful day that the function was held in Bombay.

Shri Mangaldas, there is one man in this hall who desires to say a throatful 'thankyou,' to you, Sir. But I know, the whole audience has shared my delight and I believe I am the sincere voice of all when I propose that this gathering gives you a vote of gratitude. I am sure they will echo my sentiment with acclamations.

Friends, you have graced this occasion by your presence. We are, and one wants to remain, obliged to you for responding to our invitation. We have a series of events planned for our activities and I look forward to your participation in the events so planned.

Thank you,

आ म चे अ प्पा !

—गोविंद मधुसूदन दामोळकर (पुतण्या)

[गुणवंतरावांचे पुतणे श्री. गोविंदराव दामोळकर हे दादर येथील बालमोहन विद्या-मंदिर या प्रसिद्ध शिक्षण संस्थेत एक तज्ञ शिक्षक म्हणून ओळखले जातात. त्यांनी हिंदीमध्ये अनेक मौलिक पुस्तकेही लिहिली आहेत. त्यांनीही स्वकष्टाने शाळेत नोकरी करून आपलं सारं महाविद्यालयीन शिक्षण पूर्ण केले. त्यांच्या शब्दांत त्यांच्या चुल्यांचे हे मार्मिक रेखाचित्र !]

आप्पा गंले ! आता देहाने ते कधीच आमच्यात नसणार. नुसत्या आठवणीनं हृदय कस शहारून उठतं ! उत्साह, धैर्य, चिकाटी यांची साक्षात प्रतिमा असलेले, तत्वांसाठी जीवि-त्वाचीही पर्वा न करणारे, खोटेपणा आणि भंपकपणाची अंकरणापासून चीड असलेले, सत्याची बाजू घेऊन लढणारे निग्रही आणि करारी आप्पा गुरुपौर्णिमे दिवशीच २६ जुलैच्या संध्याकाळी काळाच्या मगरमिष्टीत कायमचे सापडले.

शरीराने मजबूत, मनाने खंदीर अप्पा शेवटच्या क्षणापर्यंत अविश्रांत श्रम करीत राहिले. आराम ही चीजच त्यांच्या जीवनकोषात नव्हती. २०-२० तास पर्यंत सातत्याने काम करूनही त्यांचा उत्साह आणि तेज यांत किंचितही फरक पडत नसे. त्यांनी अनेक कंपन्यांना जन्म दिला, त्या नावारूपाला आणल्या. काही ठिकाणी माणसाच्या स्वार्थीपणाच्या पराक्रोटीमुळे आणि अप्पांच्या करारी आणि सरळ वृत्तीमुळे त्यांना एका ध्येयाने स्वतःच्या आर्थिक लामाचा मुरवातीला यत्किंचितही विचार न करता अहर्निश परिश्रम करून त्यानीच उभ्या केलेल्या फर्थ स्टर्लिंग, वेस्ट कोस्ट इंडस्ट्रीज सारख्या कंपन्यातून तेवढ्या तिडकीने स्वतःला बाजूला करावे लागले. फर्थ स्टर्लिंगसाठी तर त्यांनी इंडिया युनायटेड मिल मधील चिफ अकाऊंटंटच्या पदाचा राजीनामा देऊन, आपली आयुष्याची कमाई त्या कंपनीत ओतून आपल्याला अक्षरशः वाहून घेतलं होतं. त्या कंपनीच्या सेक्रेटरी व चिफ अकाऊंटंट पदाचा तितक्याच निग्रहाने आपल्या तत्वासाठी राजीनामा देताना त्यानी आपल्या आर्थिक किंवा मानसिक हानीचा जराही विचार केला नाही. पुन्हा तितक्याच जिद्दीने स्वतंत्रपणे प्रॅक्टिस सुरू केली. त्याजबरोबर स्वतः त्या कंपन्यांतून बाजूला झाल्यावर देखील कंपनी जगावी, जनतेच्या पैशाचा योग्य उपयोग व्हावा, मॅनेजिंग डायरेक्टरकडून कंपनीच्या पैशाचा दुरुप-योग केला जाऊ नये या दृष्टीने विधायक तेवढे प्रयत्न त्यांनी कधीच सोडले नाहीत. यासाठी माणसाचं तेवढंच मोठं मन असावं लागतं.

ज्या ज्या व्यक्ती किंवा संस्थांचा त्याना उपयोग झाला त्यांना ते कधीच विसरले नाहीत. ज्या शाळेत ते शिकले ती 'ब्रॅडले नाइट स्कूल' शाळा नुकसानीत आहे असे दिस-ताच त्या शाळेची सर्व जबाबदारी स्वतःच्या शिरावर घेऊन स्वतःचा अमूल्य वेळ व पैसा खर्च करून, प्रसंगी संस्थेच्या हितासाठी स्वतःच्या मित्रांशी देखील कर्तव्यकठोर होऊन त्यांनी ती

संस्था जगविली व रुळावर आणली. नाइट स्कूलच्या नोकरी करून शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांवद्दल आंतरिक प्रेम त्यांना होते म्हणूनच त्यांच्या शैक्षणिक हितासाठी पैशाचा विचार त्यांनी केला नाही. काही काळ त्या शाळेचे इंग्रजीचे शिक्षक रजेवर असताना हे स्वतः त्या शाळेच्या एस. एम. सी. च्या मुलांचे इंग्रजी घेत असत. मध्यंतरीच्या काळात आपल्या संस्थेचे इंग्रजी माध्यमाचे एक आदर्श हायस्कूल असावे या दृष्टीने त्यांनी श्री. बेलेसे या आपल्या सहकाऱ्यांच्या मदतीने जोरदार हालचालीही सुरू केल्या होत्या. वाणिज्य व्यवसाय शास्त्रात निष्णात असणाऱ्या अण्यांचे शैक्षणिक कार्यही तेवढेच थोर होते.

आमच्या अण्यांचे व्यक्तिमत्त्वच काही और होते. त्यांना नाटकात काम करण्याची व स्वतः नाटके बसवण्याची आवड होती व त्या विषयाचा अभ्यासही होता. त्यांनी आपल्या तरुण वयात नाटके बसविली व कामेही केली. ते स्वतः कवि होते. त्यांनी प्रसंगोचित अनेक कवने रचली, ते उत्तम टीकाकार होते. त्यांनी अनेक पुस्तकांवर व लेखांवर मार्मिक परिक्षणे लिहिली आहेत. इंग्रजी साहित्याचा प्रामुख्याने त्यांचा दांडगा व्यासंग, त्यांची त्या भाषेवर विलक्षण पकड, मराठीचा व्यासंग तेवढाच दांडगा होता. त्यांना हिंदी, उर्दू व गुजराती तीनही भाषा चांगल्याच अवगत होत्या. गुजराती तर ते मराठी इतकेच अस्वलित बोलत असत. कन्नडही त्यांना चांगले येत होते. त्यांच्या व्यवसायाशी संबंधित नसलेल्या अशा देखील कोणत्याही विषयावर आत्मविश्वासाने तासन तास मुद्देसूदपणे बोलणारी त्यांच्यासारखी व्यक्ती क्वचितच आढळेल. त्यांच्या एवढा धाडसी माणूस विरळाच. लहानपणी कणकवलीला आपल्या आजोळी शिकत असताना गड नदीच्या प्रचंड पुरात उडी घेऊन अडकलेल्या गुरांना वाचविण्याच धारिष्ट्य त्यांचे. घोड्यावर बसण्यात पटाईत, शिकारीची तितकीच आवड ! अण्णा जितके गंभीर तितकेच रसिक व विनोदी ! त्यांची वेगवेगळ्या विषयांवरील तयार केलेली संकलन पाहिल्यावर कोणीही थक होऊन जाईल. जुन्या पदांच्या संग्रहापासून तो साहित्यादि हास्य विनोदापर्यंत सर्व संकलनांच्या वड्या भरलेल्या आहेत. वेगवेगळ्या पुस्तकांतील उद्धृत उतारे, निबंध यांचे संग्रह वेगळेच !

स्वतःच्या सुखाचा त्यांनी कधीच विचार केला नाही, पण आपल्या कुटुंबियांना कसलीच अडचण भासू दिली नाही. मुलांनी रात्रंदिवस अभ्यास करावा, अशी त्यांची आंतरिक इच्छा होती. त्यासाठी ते कधी कधी कर्तव्य कटोरही होत. त्यांचा मोठा चिरंजीव उत्तम एम्. कॉम्. ला युनिव्हर्सिटीत पहिला आला त्या दिवशी त्या गोष्टीचा त्यांना जो आनंद झाला तेवढा आयुष्यात दुसऱ्या कोणत्याही गोष्टीचा झाला नसेल. उत्तमने मला पूर्ण समाधान दिले असे ते वारंवार म्हणत. अभ्यासाचा व्यासंग आणि सतत कार्यप्रवृत्तता यामुळे इच्छा असूनही त्यांना आपल्या कुटुंबासाठी वेळ राखताच आला नाही. मुलांना वडील म्हणून मायेचा हात फिरवून ध्यायला अण्णा क्वचितच लाभले. म्हणूनच अण्यांची थोरवी भावना-प्रधान, कुटुंबवत्सल माणसापेक्षा कर्तव्यकटोर माणसेच जास्त ओळखू शकली.

त्यांच्या साऱ्या श्रमांना आत्ताच कुठे गोड फळे लागत होती. वर्तमान पत्रांतून त्यांच्या कार्याचा गौरव होत होता. लोकाना त्यांच्या अलौकिक बुद्धिमत्तेची व अचाट सामर्थ्याची साक्ष पटू लागली होती. त्यांच्या कोशात नाही हा शब्दच नव्हता. आज त्यांच्या एका तासाची किंमत हजारो रुपये झाली होती. मोठमोठ्या जबाबदाऱ्या ते घेत होते. सिंहाच्या गुहेत अचुक हात घालून ते यशस्वी होत होते. त्यांना वेळ अपुरा पडत होता. वेस्टर्न इंडिया रीजनल कौन्सिल ऑफ दि इस्टिट्यूट ऑफ वर्कसच्या अकाऊण्टन्टस् ऑफ इंडियाच्या अध्यक्षपदी निवड झालेले माझ्यामते तेच पहिले महाराष्ट्रीय होत. पैसा आणि कीर्तीच्या अगदी शिखरावर ते जात होते. आता कुठे सारी घडी छान बसत होती. पण...काळाळ हे पहावले नाही. त्यांच्या वयाच्या एकोणसाठाच्या वर्षी त्यांच्या ऐन उत्कर्षाच्या क्षणी त्यांच्यावर झडप घालून त्यांना तो घेऊन गेला.

त्यांच्या अनेक गोष्टी अपुऱ्या राहिल्या, जिला त्यांनी आपले सर्वस्व मानले, जिची कोणतीही इच्छा अपुरी राहू दिली नाही त्या आपल्या देवतातुल्य आईला भेटून येण्याची त्यांची इच्छा तशीच राहिली. त्या आमच्या ८२ वर्षांच्या वृद्ध आजीवर सुरवातीपासूनच दुःखाचे पहाड कोसळले, तिने ते झेललेही. पण आज तिच्यावर कोसळलेल्या या दुःखाची तीव्रता कल्पनेच्या पलीकडील आहे. ते सहन करण्याचे सामर्थ्य तो जगन्नियन्ताच तिला देऊ शकेल. अप्पांना कोकणसाठी व विशेषतः आमच्या केळूस गावासाठी-ज्यामुळे गावातील व गावाबाहेरील लोकाना कायम नोकरी मिळेल व त्यांची गरीबी जाईल अशा स्थायी स्वऱूपाचे-बरेच काही करावचे होते. त्यांनी त्यासाठी योजनाही आखल्या होत्या. पैसा ते सहज उभारू शकेल असते पण त्यांना वेळच मिळत नव्हता. पुढील महिन्यातच अमेरिकेला जाऊन येण्याचे त्यांनी ठरविले होते. चि. उत्तमला त्यांनी तसे कळविलेही पण होते त्यांना आपल्या विद्याघरला आपल्या विषयांत निष्णात बनवायचे होते या व अशा अनेक साऱ्या गोष्टी ते मनानं ठरवत होते आत्मविश्वासाने बोलून दाखवत होते पण विधाता.....

कार्यकुशल, नीतिचतुर, झुंझार, धीरोदत्त, निश्चयी अप्पा विघ्नबाधांशी सतत झुंजत राहिले, पुढे गेले, दुसऱ्याला हेवा वाटावा इतके पुढे गेले आणि...काळाच्या उदरात, कुणालाही अंधुकशी देखील कल्पना न देता विलीन झाले ! या मुक्या मनाने शब्दांचे बुडबुडे किती उधळवे ! आमचे काका म्हणजे आम्हा चुकणाऱ्या वाटसरूंना एक प्रकाशदीप वाटत असत. आम्हा दाभोलकर कुटुंबियांची त्यांच्या निधनाने झालेली हानी कशानेही आणि कधीही भरून निवणारी नाही.

आज राहिले ते त्यांचे प्रेमाचे, प्रेरणेचे, कौतुकाचे शब्द ! आम्हा साऱ्यांना तेच शब्द बळ देवोत, त्यांचे कर्तृत्व आम्हाला स्फूर्तिदायी घडो, ज्यांनी कधीच कुणाचे अहित चिंतले नाही त्या कर्मयोग्यांच्या आत्म्यास शांति मिळाली नाही तरूच नवल !

In Memory of Late Shri G. V. Dabholkar

—Mr. B. L. THOLIYA

B. Com., LL.B., D. B., M. I. C. W. A., C. LL.B.

Few lines may not be sufficient to describe qualities possessed by him or the work done by him for the development of the costing profession. Nothing was undertaken by him for self-publicity but only because it gave him a satisfaction of doing something for the profession of cost accountancy.

I remember, in one of the concerns, we were faced with a problem. He will not reconcile himself with lack of knowledge on a point connected with the professional work. He studied the subject. And to, he was fully ready to discuss the matter with the top officers of the concern. He won the point, as he was fortified with his knowledge of the subject and backed by his experience of the circumstances prevailing in the undertaking. His effort was to bring the utmost efficiency in his work, whether in discussions or in submission of a report on any costing and profitability matters, as he would call them.

Punctuality, he observed even at a considerable inconvenience to himself. For going to clients, we used to meet at odd places like Lower Parel Station or Elphinstone Road. Traffic jam or not, he will be found waiting in his car at the place agreed upon.

In Wednesday meetings at the Institute's Office he was there and mostly he used the first person to be present.

Even on the last day (26-7-1972), he punctually kept his appointment at 5 P. M. at Shri M. L. Sharma Company's Office (a well-known firm of Chartered Accountants) and at 6-25 P. M. in the Office of the Institute, to chair the felicitation meeting at 6-30 p. m.

But as per the Will of the Supreme he left us all in bereavement, before something could be done at that meeting.

Shri G. V. Dabholkar had undertaken various assignments in costing, management and profitability matters. He had a firm belief that no undertaking could make a loss, provided it were running on scientific lines. He was ready to take up a challenge from any losing concern.

Companies which were once in red, showed bumper profits, when they acted on his advice by introducing proper costing and budgetary controls.

His services were retained by a large consultancy firm, with offices in various countries of the world.

कै. जी. व्ही. दाभोलकर

[एक शब्दचित्र]

—अड. रा. ल. बेलोसे

गुणवंत दाभोलकर

एक गुणी आणि महत्वाकांक्षी माणूस

गरीब कुटुंबात जन्मला

वडिलांचा आसरा हरपला

गरीबीची आणि अडचणीची तमा बालगली नाही

शिक्षणांत खंड पडला

नोकरी पत्करावी लागली

दिवसा नोकरी आणि रात्री शाळा

अवघ्या चार वर्षांत मॅट्रीकचा अभ्यासक्रम पुरा केला

अकौंटन्सीच्या अवघड अभ्यासक्रमाला हात घातला

अपार कष्ट आणि न हटणारी जिद्द

स्वाभिमानाला कर्तबगारीची जोड

ताढ मानेने चालणारी मर्दुमकी

स्वाभिमानाशी तडजोड नाही. नोकरी सोडली.

नियतीने दोनदा संसार उधळला.

स्वतःच्या हिमतीने तो परत जोडला.

करारी वाणा-व्यवसायात आणि घरी पण.

करड्या शिस्तीतून बायका-मुलांची पण सुटका नाही.

स्वतः भोगलेल्या शिक्षणातील अडचणी-मुलांना जाणवू दिल्या नाहीत.

शिक्षणात लाड नाही.

उत्तमाने नाव सार्थ केले.

भारतात पहिला क्रमांक मिळवून अमेरिकेत नाव काढले.

जीवनाला स्थिरता आली.

कर्तबगारीला किंवा महत्वाकांक्षेला उसंत नव्हती.

नवी क्षेत्रे नवी क्षितिजे.

मुंबई दिल्ली अहमदाबाद कलकत्ता.

कामाकरिता कुठेही जायची तयारी.
 मोटारीने आगगाडीने विमानाने.
 अपार कष्ट-चिकार काम-अगदी दिवसाचे १५/१६ तास.
 ताठ चालणार-तातडीने चालणार.
 एक दोन फायली हातात.
 वेळ फुकट घालवायचा नाही.
 देवदर्शन चुकवायचे नाही.
 नाटक सिनेमा करमणुक नाही
 हल्ले चालायचे नाही अडखळायचे नाही.
 अगदी गरुडाची झेप.
 ब्रॅडले नाईट हायस्कूलमध्ये शिक्षण घेतले.
 रात्र शाळा गरीब मुलांकरिता.
 नावा रुपाला आणू या.
 चिटणीस अध्यक्ष आणि शालेत शिक्षकपण.
 रात्रीचे शालेतील विद्यार्थी थकतात-दमतात.
 पण ते चालायचे नाही. अभ्यासात हेळसांडपणा होता नये.
 पैसे पाहिजे तर घेऊन जा.
 अभ्यास चांगला करा.
 अधिक वेळ काम करा.
 मुलांना मोठा दारारा.
 गुणवान मुलांचे कौतुक करण्याची उत्सुकता.
 करडी शिस्त-सगळ्यांना ! शिक्षकांना !-मुलांना !!
 शालेतल्या आणि घरातल्या पण-
 वर्किंगमेन्स एज्युकेशन सोसायटीच्या सभासदांना पण-
 सभा वेळेवर सुरू झालीच पाहिजे
 अभ्यास वेळेत झालाच पाहिजे.
 शिक्षकांनी आणि विद्यार्थ्यांनी वेळेवर हजर झालेच पाहिजे.
 २६ जुलै ७२ आषाढी पौर्णिमा
 कचरीत साडेसहाची सभा.
 गाडी बिघडल्याने रस्त्यात सोडून दिली.
 गडबडीने रोहित हाऊसच्या चवथ्या माळ्यावर हजर.
 सभेची तयारी आहे ना ?
 कोणाच्या येण्याकरिता थांबणार नाही.

वेळेवर सुरवात करणार.
 व्याख्यान घायचे आहे.
 जरूर असल्यास वेळेवर हजर रहा.
 कोणाकरिता थांबणार नाही.
 काळपण कोणाकरिता थांबत नसतो.
 व्याख्यान असले म्हणून काय झालें.
 जायला पाहिजे.
 बोलावणे आहे.
 उत्तम अमेरिकेत आहे.
 बायको घरी आहे.
 मुलगी क्वासला गेली आहे.
 सभेला हिशेबी लोक जमले आहेत.
 हिशेब करणारे, लाखो कोटी रुपयांचे.
 कॅंडुमर्स आणि कॉस्ट. नवा विषय.
 अर्थव्यवस्थेत महत्वाचा बदल करील असा.
 हिशेबी लोकांच्या (Accountants) ज्ञानात भर घालणारा.
 राज्याची अर्थ व्यवस्था सुधारणारा.
 पण छे. बोलावणे आहे.
 सभा होणार नाही.
 भाषण होणार नाही.
 जायचे आहे. सर्व जेथल्या तिथे टाकून.
 डॉक्टर काय करू शकतात ?
 सहाद्री कोसळला. क्षणार्धात थंड झाला.
 गडबड शमली. शांत झाली कायमची.
 बुधवारी गुणवत संपला.
 अगदी कोणाचाहि निरोप न घेता.
 गुणवंत गेला ?
 गुणवंत आहे ! स्मृतीत आहे !!

-DABHOLKAR-

FRIEND PHILOSOPHER & GUIDE

S. W. MULGAONKAR

Mulgoankar Engineering Works And Forgings Pvt. Ltd.

I was introduced to Mr. Dabholkar by a common friend Mr. Tholia. I shall remain ever grateful to Mr. Tholia for this introduction.

My problems as an 'Engineer-entrepreneur' were many and the most formidable amongst them was that of keeping accounts, Mr. Dabholkar undertook to set the business right by first insisting that I learn all aspects of accounting myself. Towards this end, he taught me in a school-teacherly fashion for a fortnight and I must say he was an excellent teacher. To us engineers, accounts is a drab subject and we pride ourselves by refusing to look into it. But Mr. Dabholkar explained the finer points of this subject so lucidly that it has now become one of my favourite subjects. He insisted that I personally number the pages of various registers, prepare columns, make totals in pencil and write figures in a manner that they will be legible. No detail was missed. He would promptly clear any areas of doubts by elaborating with examples from his previous career.

He worked with missionary zeal. Once he accepted an assignment, he would get totally involved in it. He would be as much emotionally disturbed or elated as the management of the organisation depending upon the results produced. I can never imagine him to be a passive observer. In my first exercise, he asked me to strike a trial balance. I struggled for a full day but got nowhere. I range up Mr. Dabholkar at night and sought his advice. He gave me some tips and told me that he was anxious to know the results even if I could give him a ring after midnight. I gave up the effort after midnight and was about to hit the bed

when I got a ring from Mr. Dabholkar enquiring about the progress. It was evident that while I was struggling with the trial balance at my end, the subject was weighing up in his mind and was making him equally restless.

He would tell me that as an 'engineer' my efforts should be fully directed towards higher production, research and development etc. I should be involved in accounts and allied matters only through a series of controls. He had agreed to formulate and set up a procedure by which my office arrangements would be adequately looked after. In fact I was looking forward to his greater participation in our enterprise. He had definite ideas about how an enterprise should be run. He had a nationalistic approach and had immense confidence in the ability of our young Engineers / entrepreneurs. In my career I have come across many advisers and so-called well wishers, but I have yet to come across a person who is as selfless, devoted and **TOTALY** involved as Mr. Dabholkar.

My contact with Mr. Dabholkar was only in connection with the problems of my enterprise. He never had time for loose talk. He would leave my house as soon as the work on hand was over. I am therefore unable to say anything about his non-professional personality. But if my reading is right, I can imagine him stretching himself selflessly to assist anybody who sought his help and particularly a downtrodden and in so doing he would not hesitate to spend his own time, energy and money.

His demise is not only a great loss to his kith and kin but also to outsiders like me whose contact was hardly anything to mention and yet who will consider this as a loss of a friend, philosopher and guide.

.....

असे होते आमचे आप्पा !

— सौ. वीणा सामंत उर्फ कुमुदिनी (मुल्गी) B. A. (Hon.)

[गुणवंतरावांची नंबर दोनची मुल्गी प्रसिद्ध सामन्त घराण्यात दिलेली. कॉन्व्हेंट स्कूल मध्ये तसेच सिद्धार्थ कॉलेजला तिने उत्तम शिक्षिका व फिजिकल इन्स्ट्रक्टर म्हणून काही वर्षे काम केले. ती स्वतः उत्तम लेखिका आहे. तिच्या शब्दांत तिच्या वडिलांना तिने वाहिलेली ही भावनांजलि.]

‘धाडकन’ बंद झालेला टॅक्सीच्या दाराचा आवाज, — लागोपाठ दाराकडे धावणारी पाऊले आणि जोरात वाजलेली दारावरची बेल या सर्वांतून सूचक होणाऱ्या तातडीकडे मीही धावूनच दरवाजा उघडला, “कुमुदताई” तुला न्यायला आलोय—आपले आप्पा गेले !

काय आप्पा गेले ? कसे जातील ते ?

आप्पांचे सर्वकाही अपूर्व अचंबा वाटण्यासारखे ! साधारणपणे आजारपणाच्या सोपानावरून सर्वांना रखडत रखडत मृत्यूकडे जावं लागतं पण आप्पा; रखडत रखडत जाणं ! छट् ! त्यांना कुठलीही रखडणारी गोष्ट आवडत नव्हती, त्यांची भरातीच उंच आकाशाला गवसणी घालणारी. एक उंच भराती आणि पोहोचले देवाच्या घरी ? दत्तगुरुच्या चरणी, गुरुपौर्णिमेच्या दिवशी !

आयुष्यात अशाच उंच उंच भरान्या त्यांनी मारल्या, कोणाच्या आधारशिवाय, मार्गदर्शनाशिवाय. लहानपणीच म्हणजे वयाच्या अवघ्या सहाव्या वर्षी त्यांचे वडिल वारले. परंतु अशा प्रसंगाला सुद्धा न धावता त्यांच्या खंबीर आईने त्यांना विजयाची वाटचाल दाखविली. आई—वडिलांचे प्रेम एकटीलाच घ्यावे लागले. आणि म्हणूनच त्यांच्या शिक्षणाची सुरवात थोडी उशिरा झाली.

आप्पांचा जन्म २९ फेब्रुवारी १९१२ मध्ये आजोळी झाला. आमचा गाव केळूस. वेंगुलें तालुक्यांतील एक निसर्ग रम्य खेडं !

फायनल झाल्यावर मुंबईत ‘ब्रेडले’ नाईट हायस्कूल मधून (सकाळी नोकरी करून) ते मॅट्रिक फर्स्ट क्लासमध्ये पास झाले. आप्पांना शिक्षणाची फार आवड होती. त्यांनी कॉलेज-मध्ये प्रवेश मिळविण्यापूर्वी ते शांतीच्या वसतिगृहात प्रवेश मिळविण्यास गेले, पण व्यवस्थापकांनी नोकरी करणे हा तुमचा हेतू असून ‘शिक्षण’ हा दुय्यम हेतू सांगून त्यांना प्रवेश नाकारला.

गरिबीमुळे नोकरी करणे भाग होते. पण ते निराश झाले नाहीत. त्याकाळी degree हे त्यांचं महान ध्येय होतं.

वयाच्या १८व्या वर्षी त्यांचा विवाह झाला. आणि तो विवाहसुद्धा अभूतपूर्व ! त्याकाळी हुंड्याचे प्रस्तर फार होतं आप्पांची परिस्थिती गरीब पण त्यांना हुंड्याविषयी अत्यंत तिडकारा वाटत होता. हुंडा घेणे म्हणजे विक्री करणे. स्वतःला विकण्याची वृत्ती त्यांची नव्हती. आणि याचसाठी त्यांनी हुंडा देणारी स्थळे नाकारली आणि परिस्थितीने गरीब पण सुखभावी विनयशील जोडीदारीण निवडली.

संसारात राहूनसुद्धा ते शेवटपर्यंत विद्यार्थी राहिले. नोकरी करून त्यांनी कित्येक परीक्षा चांगल्या रितीने दिल्या, आणि त्याच मेहनतीने ते पुढे चीफ अकाउंटन्ट झाले. आणि काही वर्षे जातात न जातात तोच त्यांची जिवापाड सेवा करणारी, उत्तेजन देणारी अशी जोडीदारीण सोडून गेली त्यांना हादरा बसला. पण त्यातूनही ते पुढे गेले. त्यांची वृत्ती आशावादी होती. त्यांनी आपले मन निरनिराळ्या अभ्यासात एकत्र केले जर्मन, उर्दू, गुजराथी, वेगळे भाषा त्यांनी आत्मसात केल्या. इंग्रजी वर त्यांचे तर असामान्य प्रभुत्व होतं.

भाषा प्रमाणेच त्यांना पोषाखाची फार आवड होती. आपल्या गुजराथी मित्रात वावरताना ते गुजराथी बोलत पण त्याचबरोबर शुभ्र धोतर, वरती लांब सदरा वापरत. आणि डोक्यावर काश्मीरी टोपी (एम्ब्रॉयडरी केलेली) त्या ड्रेसमधला आप्यांचा चेहरा अजूनही डोळ्यासमोर दिसतो. तसाच मुसलमानी ड्रेस कुठलाही ड्रेस, त्यांना शोभूनच दिसत असे.

आपल्या मुलांना ते नेहमी मार्गदर्शन करीत. आपल्या मुलानी अभ्यासात पहिला नंबर मिळवावा अशी त्यांची इच्छा असायची. १०० पैकी १०० गुण का नाही ? ही त्यांची नेहमीचीच पृच्छा असायची आणि म्हणूनच की काय-आम्ही सर्व मुले उत्तम रीतीने पास होत असू.

त्यांना वाचनाची फार आवड होती. त्यांची एक छोटीशी लायब्ररी आहे. पुस्तके म्हणजे त्यांचा विसावा, प्राण होती. त्यांच्या जीवनात त्यांना कुसुमाप्रजाचा 'विशाखा' फार आवडे, सापाची गोष्ट कुणी काढली की ते सुरू करत-

हा वळसे घालीत आला नाग.

या बरोबरच त्यांना पृथ्वीचे प्रेमगीत, कविता आवडायची.

स्वतः मोटर ध्यावी ही त्यांची एक महत्वाकांक्षा होती आणि त्यांनी ती पूर्ण केली.

इतके दिवस मनाच्या कोनाड्यात दडलेल्या अपुन्या पडलेल्या degree च्या स्वप्नाने अचानक त्यांनी डोके वर काढले आणि त्याचवेळी सुरू झालेले नाईट कॉलेज महर्षि दयानंद कॉलेज Join केले. आपण आयुष्यभर विद्यार्थीच रहावं हीच त्यांची इच्छा होती.

'इंडिया युनायटेड मिल मधून राजीनामा देऊन त्यांनी फर्थ स्टर्लिंग स्टील कंपनीची स्थापना करून तेथे ते सेक्रेटरी व चिफ अकाऊंटन्ट म्हणून राहिले. परंतु नोकरी हा काही त्यांचा पिंड नव्हता. त्यांना कोणाचीच ताबेदारी आवडत नव्हती. परंतु भांडवल नसल्याने ते कोणत्याही व्यवसाय करू शकत नव्हते. परंतु जेव्हा आपल्या शिक्षणाबाबत व आर्थिक स्थितीबाबत त्यांना थोडे स्थैर्य वाटले तेव्हा त्यांनी नोकरीला कायमचा रामराम ठोकला व आपला Cost Accountant चा स्वतंत्र व्यवसाय त्यांनी सुरू केला. आणि त्यांत ते रमून गेले, नव्या उमेदीने अहर्निश काम करू लागले. त्यातच ते पश्चिम विभागातील 'कॉस्ट अँड वर्क्स' अकाऊंटन्टच्या इन्स्टीट्यूटचे चेअरमन म्हणून निवडून आले. ह्या सर्व अधिक जबाबदाऱ्यांनी आप्णा आमचे अधिक तरुण झाले. आप्णा आमचे चिरतरुणच होते. तरुणांप्रमाणे उत्साह, काम करण्याची शक्ति चापल्य, निरोगीपणा उत्तम शरीरयष्टी आणि सुहास्य चेहरा. अशा प्रकारे आपलं व्यक्तिमत्व हे आप्णांनी स्वतःच घडविले होतं. म्हणूनच त्यांच्या शब्दांत सांगायचं म्हणजे "I love my own individually" त्यांच्या आवडत्या कवीच्या कुसुमाप्रजांच्या शब्दांत थोडक्यात बदल करून म्हणता येईल-

...पदोपदी पसरले निखारे दुसऱ्यांच्या हाती ।

होऊनिया बेहोष धांवले ध्येयपथावरती ।

कथि न थांबलों विश्रंतीस्तव पाहिलें न मागें ।

बांधु न शकले प्रीतीचे का कीर्तीचे धागे ॥

त्यांचे शब्द अद्यापही कानात घुमत आहेत, आणि वाटत आहे, आप्णा आहेतच, आमच्यातच वावरताहेत. ते तर अमर आहेत ! ते चिरंजीव आहेत ! !

त्यांची आठवण होते !

कु. महेश आजगांवकर

आर्यन हायस्कूल

(वय १२ वर्षे)

दाभोलकर साहेबांचा आणि माझा संबंध गेल्या तीन-चार वर्षांचा. मला अभ्यासातील अडचणी दूर करण्यासाठी ते सतत मार्गदर्शन करीत होते. दाभोलकर साहेबांना मी पूर्वीपासून आप्पा असेच म्हणत असे, व ते मला बाळ असे म्हणत असत.

आप्या माझ्याबद्दल जे सांगत ते सर्व खरे होत असे. ते म्हणत तुला अभ्यासाबद्दलचे जे काय पाहिजे असेल ते मी तुला देईन आणि खरोखर दिलेही. याचा फायदा घेऊन मी आतापर्यंत चांगल्या टक्क्यांनी पास झालो व चांगले नंबर सुद्धा पटकावले. त्यांच्या ह्या मार्गदर्शनाने व शिस्तीने मी चांगल्या तऱ्हेने वरचे नंबर पटकावू शकलो व त्यांच्या या शिस्तीने मला शिस्त लागली.

चांगले व्यक्तिमत्त्व, पाणीदार डोळे, दुसऱ्याच्या मनावर छाप पाडणारा रुबावदार चेहरा, वाईटाला चांगला करून घेणे हा तर त्यांच्या हातचा मळ होता. ते नावाप्रमाणे खरोखरच गुणवंत होते !

HOMAGE PAID TO THE GREAT DEPARTED SOUL

...We the Members of the Western India Regional Council of the Institute of Cost & Works Accountants of India, Members and Students of the Western India Region deeply mourn the loss of our Chairman, Shri Gunvant Vithal Dabholker, under whose inspiration the Institute was breathing a new dynamic life. We convey our heartfelt sympathies and sorrows to the Members of the family of our beloved Chairman.

We pray Almighty that the departed soul rest in peace.

R. K. BHATIA

Vice Chairman,

W. I. R. C. of I. C. & W. A. of India

...Shri Dabholkar was an inimitable personality and was constantly interested in the development of his beloved profession to which his contribution was not insignificant. Shri Dabholkar has died in harness and his name will go down as a stalwart in the history of the Institute and will ever be remembered not only by those who came into close contact with him but also the future generation of students of the profession.

S. N. GHOSE

The Ins. itute of Cost & Works Accountants of India
Calcutta-16.

निर्भय वृत्तीचा, अचाट धैर्याचा एक मोठा अभ्यास सल्लागार हरपला !

...गुणवंतरावांचा व माझा गेल्या कित्येक वर्षांपासूनचा स्नेह ! कोणत्याही नवीन धंद्यात प्रामाणिकपणे वकिली सल्ला देणारा, कोणत्याही औद्योगिक संस्थेच्या कोणत्याही अडचणी दूर करण्याची बुद्धी व धमक असणारा. कोठेही अप्रामाणिकपणा आढळून आल्यास तो तितक्याच तडफदारपणे नजरेस आणण्याचे धैर्य असलेला, चुका व कम्पनीचे होणारे नुकसान कसे टाळता येईल व प्रत्येक कम्पनी फायद्यात कशी चालेल याचा कमालीचा शास्त्रशुद्ध अभ्यास असलेला एक मोठा सल्लागार कुणालाही कसलीही कल्पना न देता आमच्यातून कायमचा निघून गेला. त्यांच्या निघनाने त्यांच्या कुटुंबियांची तर हानी झालीच पण आपल्या देशातील औद्योगिक सल्लागार क्षेत्राची झालेली हानी कधीही भरून न निघणारी अशीच आहे.....

शि. द. उर्फ दादासाहेब रेगे

सुपरिन्टेन्डन्ट, बालमोहन विद्यामंदिर, दादर.

गुणवंतराव दामोदर : एका कर्तृत्वसंपन्न जीवनाची अखेर

...आपण ज्या क्षेत्रात सतत अभ्यासाच्या व अविश्रान्त श्रमाच्या बळावर एवढी मजल गाठली त्या विषयाचे ज्ञान अनेक महाराष्ट्रीयानी मिळवावे व त्या क्षेत्रांत नावलौकिक व पैसा मिळवावा यासाठी ते तरुणांस पुढे आणण्यासाठी नेहमी झटत असत.

—पु. बा. कुळकर्णी

(७ ऑगस्ट ७२ च्या नवशक्तीत प्रसिद्ध झालेल्या विशेष लेखांतील अंश)

...The Member of the Thana North Bombay Chapter of Cost Accountants hereby express their deep sense of sorrow and grief on the sudden and untimely death of Shri G. V. Dabholkar, Chairman of the Western India Regional Council of ICWA India.

Death has snatched him away from our midst at the pinnacle of his career and at a time when the Profession needed his services the most. He died in harness, doing his duty to his Profession literally till his last minute.

R RANGARAJAN

Hon. Secretary,
Thana North Bombay
Chapter of Cost Accountants

...Any expression would be inadequate to convey how deeply we feel the absence of our beloved colleague and I, in particular, personally miss a very close friend of mine which void is very difficult to fill. Once again kindly accept my sympathies and I pray God that He would give you the courage to bear with fortitude.

M. R. S. IYENGAR

Cost Controller,
Bombay Dyeing and Mfg.
Bombay.

...Shri Dabholkar was a member of the Bombay Productivity Council and was taking keen interest in the Council's activities. His accomodative and co-operative nature had in-fact helped the Council in a big way. He was a true believer of higher productivity and efficiency. Shri Dabholkar's sudden demise is an irreparable loss to us all.

R. S. MANI

Excutive Secretary
BOMBAY PRODUCTIVITY COUNCIL

Principal S. V. Mani moved the following resolution in the congregation of ICWA students at EMCONS on 28.7.72, when everybody present, paid their last respect to the memories of Shri G. V. Dabholkar by observing 3 minutes silence.

The demise of Shri. G. V. Dabholkar has come to us as a very rude shock. The manner of his death so sudden, and cruelly dramatic, in the very premises of ICWA Regional Office, has heightened the tragedy. The Cost Accounting Fraternity will cherish his sustained and around contribution to the profession.

Shri G. V. Dabholkar proved the dictum " I work unto the last " by just laying his life at the altar of his own professional almatmater, a day on which he was at his desk until the dusk.

Shri G. V. Dabholkar's life and dedications to the profession will stand a beacon light for the fraternity, young and old. In his death, we experience a sudden void, which will be difficult for us to fill in. We pray almighty to grant us the will, purpose and dedication to continue his contribution to the profession. Personally, his death has snatched away from me a good friend and guide.

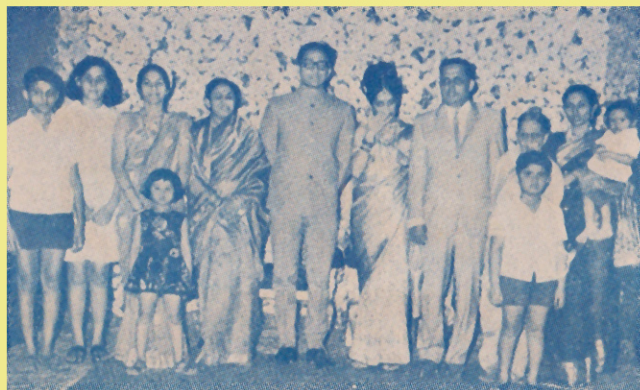
"Through this prayer, I and my fellow students convey to your family our deepest sense of fellow feelings and utmost sympathy at this time of great grief.

Principal S. V. MANI
Staff and Students of Emcons.

आभार—

या 'श्रद्धांजली' अंकाच्या प्रकाशनास आर्थिक सहाय्य श्रीमती राधाबाई तुकाराम देसाई (मे. तुकाराम लक्ष्मण देसाई या संस्थेच्या चालक) यांनी केले म्हणूनच हा प्रयत्न वेळी पूर्ण होऊ शकला. नॅशनल प्रिंटिंग ब्यूरोचे मालक श्री. पी. एस. गोडे व त्यांचे कामगार यांनी छपाईचे काम सुबक व लैकर करून दिले. मुखपृष्ठ छपाई अल्पावधीत गोमान्तक प्रेसच्या चालकांनी केली, आर्ट कॉर्नर चे श्री. देसाई व आर्टिस्ट श्री. सामंत यांनी सजावटीला मोलाचे सहाय्य केले. संपादनाचा सर्व भार श्री. गुं. फ. आजगांवकर यांनी आपुलकीने सांभाळला. निरनिराळ्या लेखकांनी तत्परतेने स्वतः होऊन लेख पाठविले, अनेक संस्थांनी शोकसंदेश पाठविले त्या सर्वांचे आभार मानतो.

—प्रकाशक

दाभोलकर
कुटुंबीय

श्री. दाभोलकर (मधले) भाषण करीत असताना

कोकण विकासाच्या एका कार्यक्रमात

डावीकडून १. अ. ह. गटे, २. अ. सी. केलुसकर, ३. पी. के. सावंत आणि
श्री. जी. व्ही. दाभोलकर.

मेसर्स तुकाराम लक्ष्मण देसाई काळवादेवी, या दुकानात लक्ष्मीपूजनानिमित्त

श्री. गुं. फ. आजगांवकर, श्री. जी. व्ही. दामोलकर, कु. महेश व नंदा आजगांवकर

श्री. उत्तम अमेरिकेस जाण्यासाठी निघाल्यावेळी श्री. दामोलकर यांचे स्नेही
कै. नाईक व श्री. गुं. फ. आजगांवकर, कु. वृंदा व श्रीमति दामोलकर
विमानतळावरील वेटिंग हॉलमध्ये

संपादन : — श्री. गुं. फ. आजगांवकर, भाईजीवनजी लेन, ठाकुरद्वार, मुंबई २.
प्रकाशन : — श्री. गो. म. दामोलकर, ६ ८ बरोज क्रॉस लेन, ठाकुरद्वार, मुंबई २.
मुद्रण : — नॅशनल प्रिंटिंग ब्यूरो, ३५२/५४ गिरगांव रोड, मुंबई २.
मुखपृष्ठ छपाई : — गोमन्तक प्रिंटिंग प्रेस, राजाराममोहन पथ, मुंबई ४.